

Informacja o instrumentach finansowych i opis ryzyka

Opisy dla poszczególnych instrumentów finansowych zaprezentowane poniżej nie wyczerpują wszystkich związanych z ich nabyciem ryzyk. Kategorie zaprezentowane poniżej należy traktować jako ważne, ale nie jedyne wynikające z zawierania, posiadania, rozliczania poszczególnych typów transakcji.

I.1. AKCJE

Charakterystyka:

Akcje są instrumentami udziałowymi emitowanymi przez podmioty będące spółkami akcyjnymi. Nabywca akcji uzyskuje pewne prawa, np. prawo głosu na walnym zgromadzeniu, prawo do dywidendy, prawo do udziału w masie likwidacyjnej, prawo poboru. Każda akcja stanowi dowód współwłasności jednakowej części majątku spółki.

Akcje mają określoną wartość nominalną wyrażoną w jednostkach pieniężnych, cenę emisyjną (cenę sprzedaży akcjonariuszom na rynku pierwotnym) oraz cenę rynkową (cenę bieżącą, która się zmienia zgodnie z prawem popytu i podaży).

Ryzyka:

- **Ryzyko zmian makroekonomicznych**

Powodzenie w inwestowaniu w akcje jest uzależnione od kondycji finansowej spółek będących emitentami tych akcji. Emitenci z kolei narażeni są na zmiany krajowych i światowych czynników makroekonomicznych takich jak tempo wzrostu gospodarczego, stopień nierównowagi makroekonomicznej (deficyty budżetowe, handlowe i obrotów bieżących), wielkość popytu konsumpcyjnego, poziom inwestycji, wysokość stóp procentowych, wielkość i kształtowanie się poziomu inflacji, wielkość i kształtowanie się poziomu cen surowców, czy sytuacja geopolityczna.

- **Ryzyko branżowe**

Akcje spółek działających w określonej branży narażone są na grupę specyficznych czynników ryzyka, w szczególności takich, jak: wzrost konkurencji, spadek popytu na produkty, przez podmioty z branży oraz zmiany technologiczne; dywersyfikacja branżowa może skutecznie ograniczyć ryzyko branżowe,

- **Ryzyko spółki**

Cena akcji odzwierciedla szereg czynników określających atrakcyjność inwestycyjną spółki m.in. jej sytuację finansową, jakość pracy zarządu, perspektywy rozwoju, zyskowności, stan koniunktury w branży, w której spółka działa. Pogorszenie jakości któregokolwiek z czynników może wpływać na cenę rynkową akcji, a tym samym na inwestycje Klienta.

I.2. PRAWA DO AKCJI

Charakterystyka:

Prawo do akcji (PDA) to rodzaj instrumentu finansowego umożliwiającego nabywcom akcji nowej emisji, ich odsprzedanie zanim jeszcze są wprowadzone do obrotu. Istnienie PDA wynika z faktu, że od emisji akcji do ich wprowadzenia do publicznego obrotu upływa dłuższy okres, gdyż najpierw musi nastąpić formalny przydział akcji, później ich rejestracja w sądzie, a następnie w Krajowym Depozycie Papierów Wartościowych oraz doprowadzenie do rozpoczęcia ich notowania na giełdzie.

Zaletą praw do akcji (PDA) jest to, że mogą one być przedmiotem obrotu już w kilka dni po przydziale akcji, a jeszcze przed ich zarejestrowaniem w sądzie. PDA umożliwiają zatem wycofanie się z dokonanej inwestycji tym, którym przydzielono nowoemitowane akcje, a jednocześnie umożliwia ich nabycie tym, którzy nie dokonali tego w publicznej subskrypcji, zanim akcje zadebiutują na giełdzie.

Ryzyka:

Z inwestowaniem w PDA związane są wszystkie czynniki ryzyka charakterystyczne dla inwestycji w akcje. Dodatkowo Klienci powinni być świadomi, że w przypadku odmowy rejestracji emisji akcji przez sd, emitent jest zobowiązany do zwrócenia posiadaczowi PDA środków wpłaconych w czasie subskrypcji wg ceny emisyjnej akcji, niezależnie od ceny zapłaconej przez niego za PDA.

I.3. PRAWA POBORU

Charakterystyka:

Prawo poboru ma zastosowanie w przypadku nowej emisji akcji przez spółkę. Oznacza ono przywilej pierwszeństwa przy zakupie nowych akcji przez dotychczasowych akcjonariuszy. Prawo to jest o tyle istotne, że w przypadku objęcia takiej emisji przez nowy krąg akcjonariuszy nastąpiłoby tzw. rozwodnienie kapitału, czyli procentowe zmniejszenie udziału dotychczasowych akcjonariuszy w stosunku do całkowitej sumy kapitału akcyjnego. Korzystając z prawa poboru mają oni możliwość zachowania dotychczasowego „stanu posiadania” w spółce akcyjnej.

Ważną cechą prawa poboru jest to, że może ono być przedmiotem obrotu jako samodzielny papier wartościowy. Oznacza to, że dotychczasowi posiadacze „starych” akcji mogą zrezygnować z prawa objęcia nowych akcji sprzedając to prawo na giełdzie. Jednocześnie ci, którzy chcieliby nabyć akcje nowej emisji spółki, a przedtem nie byli jej akcjonariuszami, kupując prawa poboru mają taką możliwość.

Ryzyka:

- **Ryzyko spadku wartości inwestycji**

Okres notowania praw poboru może być bardzo krótki i wynosić nawet kilka dni, a kurs praw poboru może odznaczać się bardzo dużą zmiennością. Po ustaleniu prawa poboru, w zależności od kursu akcji nowej emisji i wielkości emisji kurs dotychczasowych akcji spółki może ulec znacznemu obniżeniu.

- **Ryzyko znacznej zmienności cen**

Prawa poboru odznaczają się bardzo znaczącą zmiennością cen, w większości przypadków wyższą od akcji tej samej spółki. W przypadku gdy Klient posiadający prawa poboru nie złoży zapisu na akcje nowej emisji lub ich nie sprzeda w trakcie trwania obrotu na rynku zorganizowanym, nie otrzyma żadnej zapłaty w momencie ich wygaśnięcia.

I.4. OBLIGACJE

Charakterystyka:

Obligacje są papierami wartościowymi poświadczającymi wiarygodność, czyli zobowiązanie dłużnika emitenta wobec ich właścicieli na określoną sumę wraz z zobowiązaniem do wypłaty oprocentowania w ustalonych terminach. Obligacje, podobnie jak akcje, mogą być papierami wartościowymi na okaziciela, które obecnie przeważają na rynku i nie ma żadnych ograniczeń w zakresie ich zbywalności, oraz imienne, w stosunku do których emitent może ewentualnie wprowadzić pewne ograniczenia lub zakaz zbywalności.

Emisję obligacji uważa się za zaciągnięcie długu pozabankowego. Wartość nominalna obligacji to przypisana każdej obligacji danej emisji kwota pieniędzy oznaczająca wielkość udzielonej emitentowi pożyczki z tytułu jej nabycia. Termin wykupu obligacji, zwany również terminem zapadalności, oznacza okres od daty emisji do momentu, w którym powinien nastąpić wykup jej wartości nominalnej, czyli zwrot zaciągniętej przez emitenta pożyczki.

Inwestor lokujący środki w obligacje zainteresowany jest otrzymywaniem z góry określonego dochodu niezależnie od wyników finansowych emitenta i korzyści, jakie odniósł on dzięki pożyczonemu kapitałowi.

Ryzyka:

- **Ryzyko kredytowe**

Jest to ryzyko, że emitent (wystawca) instrumentu finansowego nie będzie w stanie/ nie wywiąże się w oznaczonym czasie ze swoich zobowiązań.

- **Ryzyko stopy procentowej**

Pojawia się, gdy zachodzą zmiany stóp procentowych na rynku, zaś inwestycja charakteryzuje się stałym dochodem. Oznacza to, iż w sytuacji rosnących stóp procentowych na rynku inwestycja o stałym dochodzie staje się mniej atrakcyjna. Odwrotna sytuacja jest przy malejących stopach procentowych.

- **Ryzyko reinwestycji**

Stopa zwrotu z obligacji jest obliczana przy założeniu, że otrzymane odsetki są reinwestowane. Ryzyko reinwestycji polega na możliwości spadku stóp procentowych, gdy inwestor będzie chciał zainwestować swoje okresowe dochody odsetkowe z obligacji.

- **Ryzyko inflacji**

Ryzyko związane ze spadkiem wartości przepływów pieniężnych z danej obligacji wskutek inflacji i oznacza, że w wyniku inflacji kwota środków otrzymanych w dniu rozliczenia transakcji, może posiadać mniejszą siłę nabywczą (nie będzie pozwalać na nabycie tego samego koszyka dóbr), w odniesieniu do siły nabywczej w dniu zawarcia transakcji.

I.5. KONTRAKTY TERMINOWE FUTURES

Charakterystyka:

Przedmiotem kontraktu jest zobowiązanie do wykonania umowy w przyszłości na wcześniej określonych warunkach. Przedmiot kontraktu terminowego, którym może być określone dobro materialne, papier wartościowy lub indeks giełdowy, nosi nazwę instrumentu bazowego.

Obrót ma miejsce na zorganizowanej i nadzorowanej przez organy finansowe danego kraju giełdzie. Jest to instrument wysoce wystandaryzowany, co oznacza, że władze giełdy określają szczegółową specyfikację kontraktu (np. wielkość, nominał, termin wygaśnięcia, krok notowań etc.).

Transakcje na kontraktach futures nie nakładają na żadną ze stron obowiązku dostawy instrumentu bazowego. Inwestowanie w kontrakty futures umożliwia wykorzystanie mechanizmu dźwigni finansowej.

Zakup kontraktu futures lub jego sprzedaż powoduje powstanie otwartej pozycji. Nabywca kontraktu otwiera pozycję długą, natomiast sprzedawca kontraktu otwiera pozycję krótką.

- Pozycja długa oznacza zobowiązanie nabywcy do zakupu instrumentu bazowego po z góry określonej cenie umownej. Nabywca zawierając taki kontrakt oczekuje wzrostu ceny instrumentu bazowego do czasu rozliczenia kontraktu.
- Pozycja krótka oznacza zobowiązanie sprzedawcy do dostarczenia instrumentu bazowego po z góry określonej cenie umownej. Sprzedawca zawierając taki kontrakt oczekuje spadku ceny instrumentu bazowego do czasu rozliczenia kontraktu.

Ryzyka:

- **Mechanizm dźwigni finansowej**

Następstwem wykorzystania zasad dźwigni finansowej jest znaczący wpływ niewielkich nawet zmian kursów notowań instrumentów na wartość depozytów zgromadzonych na rachunku Klienta. Skutkiem zastosowania dźwigni finansowej może być poniesienie strat przekraczających wartość depozytów zabezpieczających w sytuacji szczególnie niekorzystnych warunków rynkowych.

- **Ryzyko niekorzystnej zmiany ceny instrumentu bazowego**

Inwestor zajmujący pozycję długą w kontrakcie osiąga zyski, jeżeli cena instrumentu bazowego w momencie rozliczenia kontraktu jest wyższa niż cena umowna przy jednoczesnym uwzględnieniu kosztów kontraktu. Natomiast inwestor ten poniesie stratę, jeśli cena instrumentu bazowego w momencie rozliczenia kontraktu będzie niższa niż cena umowna, po której inwestor zobowiązał się nabyć ten instrument bazowy.

Inwestor zajmujący pozycję krótką w kontrakcie osiąga zyski, jeżeli cena instrumentu bazowego w momencie rozliczenia kontraktu jest niższa niż cena umowna, natomiast inwestor ten poniesie stratę, jeśli cena instrumentu bazowego w momencie rozliczenia kontraktu będzie wyższa niż cena umowna, po której inwestor zobowiązał się nabyć ten instrument bazowy.

- **Ryzyko związane z koniecznością uzupełnienia depozytu zabezpieczającego**

W przypadku transakcji zabezpieczanych depozytem kwota zaangażowanego kapitału wpłaconego przez Klienta jako depozyt zabezpieczający transakcję stanowi jedynie część wartości instrumentu finansowego. Oznacza to, że występuje efekt dźwigni finansowej. Jeżeli notowania rynkowe instrumentu bazowego zmienią się na niekorzyść z punktu widzenia Klienta, może on ponieść dotkliwe straty, w tym utratę kwoty stanowiącej depozyt zabezpieczający. DM IDMSA może wezwać Klienta do uzupełnienia kwoty depozytu zabezpieczającego w celu utrzymania otwartej pozycji lub samodzielnie zamknąć wybrane pozycje na rachunku Klienta.

I.6. OPCJE

Charakterystyka:

Opcja jest instrumentem finansowym mającym postać umowy zawartej pomiędzy nabywcą (kupującym) a wystawcą (sprzedającym). Opcja daje prawo, ale nie obowiązek do kupna (opcja call) lub sprzedaży (opcja put) instrumentu bazowego (np. indeks giełdowy WIG20, akcje spółek) po danej cenie (cena wykonania opcji) w określonym czasie w przyszłości. Za to prawo, nabywca opcji z góry płaci premię sprzedawcy opcji (wystawcy).

Opcja w przeciwieństwie do innych instrumentów ma charakter warunkowy. Realizacja opcji jest uzależniona od zajścia pewnego zdarzenia na rynku, najczęściej przekroczenia pewnego pułapu cenowego przez instrument bazowy. Jeśli zdarzenie nie nastąpi, opcja wygasa bez rozliczenia. Decyzja o realizacji opcji należy do nabywcy opcji.

Opcje są pochodnymi papierów wartościowych, co oznacza, że są to instrumenty rynku finansowego, których wartość zależy od cen instrumentu (waloru) będącego przedmiotem transakcji. Takim instrumentem może być określony papier wartościowy (akcja, obligacja, bon skarbowy), waluta, indeks giełdowy, stopa procentowa.

Ryzyka:

- **Ryzyko niekorzystnej zmiany ceny instrumentu bazowego**

Ryzyko w głównej mierze zależy od oczekiwań zmienności ceny instrumentu bazowego. Ryzyko nabywcy opcji jest dużo mniejsze niż ryzyko wystawcy. W najgorszym przypadku nabywca opcji może stracić premię zapłaconą wystawcy, natomiast strata wystawcy może być nieograniczona.

Ryzyko ponoszone przez sprzedającego opcję Call jest nieograniczone i realizuje się w przypadku wzrostu ceny instrumentu bazowego określonego w warunkach transakcji. Im wyższa różnica między rynkową ceną instrumentu bazowego a ceną realizacji określoną w warunkach transakcji, tym większa jest wycena opcji Call, a zatem tym wyższa kwota rozliczenia, którą musi pokryć sprzedający opcję w przypadku jej wykonania.

Ryzyko ponoszone przez sprzedającego opcję Put jest ograniczone jedynie przez ustaloną w umowie wartość instrumentu bazowego i realizuje się w przypadku spadku ceny rynkowej instrumentu bazowego poniżej ceny określonej w umowie. Im wyższa różnica między ceną realizacji określoną w umowie, a ceną rynkową, tym większa jest wycena opcji Put, a zatem tym wyższa kwota rozliczenia, którą musi pokryć sprzedający opcję w przypadku jej wykonania.

- **Mechanizm dźwigni finansowej**

Dzięki zastosowaniu mechanizmu dźwigni finansowej inwestor ma możliwość zwierać transakcje, których wartość początkowa, (którą w przypadku nabycia opcji jest kurs opcji przemnożony przez mnożnik, natomiast w przypadku wystawienia opcji depozyt zabezpieczający), jest niska w porównaniu z wartością instrumentu bazowego. W związku z powyższym nawet niewielkie wahania kursów instrumentów bazowych mogą mieć istotny wpływ na wartość pozycji w opcjach, a co za tym idzie, mogą być przyczyną poniesienia strat przekraczających wartość wniesionego depozytu.

- **Ryzyko płynności**

Płynność opcji wystawionych zwłaszcza na akcje jest bardzo niska.

I.7. JEDNOSTKI INDEKSOWE (MiniWIG20)

Jednostka indeksowa (mini indeks) jest papierem wartościowym, który naśladuje zmiany procentowe wysokości danego indeksu. Instrument ten umożliwia inwestorowi inwestycję równoważną nabyciu całego portfela indeksu, bez konieczności zakupu poszczególnych akcji wchodzących w skład tego indeksu.

Inwestorzy, którzy przewidują wzrost indeksu, będą kupować MiniWIG20, gdyż cena tego instrumentu będzie rosła wraz z indeksem. Teoretycznie zmiana poziomu indeksu WIG20 powinna skutkować taką samą zmianą ceny jednostki indeksowej.

Należy jednak pamiętać o tym, że rynkowa cena jednostki indeksowej kształtowana jest przede wszystkim przez popyt i podaż na rynku, w związku z tym zmiany ceny jednostki indeksowej nie muszą dokładnie odzwierciedlać zmian wartości instrumentu bazowego - indeksu WIG20.

Ryzyka:

- **Ryzyko rynkowe**

Ryzyko rynkowe jest związane ze zmianami wartości instrumentu bazowego (indeksu WIG20), ponieważ kurs jednostek indeksowych zależy od wartości instrumentu bazowego oraz od zmian kursu samych jednostek.

- **Ryzyko związane z odległym terminem wygaśnięcia**

Z uwagi na odległy czas do wygaśnięcia (25 lat), istnieje ryzyko, że indeks WIG20 będący instrumentem bazowym przestanie być kalkulowany. W takim wypadku Zarząd Giełdy określi inny niż w standardzie ostatni dzień obrotu i dzień wygaśnięcia, podając informacje o tym do publicznej wiadomości nie później niż na cztery tygodnie wcześniej.

I.8. JEDNOSTKI UCZESTNICTWA

Jednostki uczestnictwa sprzedawane przez fundusze inwestycyjne otwarte lub specjalistyczne fundusze otwarte są obecne na polskim rynku już od kilkunastu lat, a zatem jest to sposób oszczędzania znany stosunkowo dobrze. Fundusz otwarty ma obowiązek sprzedania jednostek uczestnictwa każdemu, kto dokona na nie wpłaty. Z drugiej strony ma obowiązek odkupienia jednostek uczestnictwa od każdego uczestnika funduszu, który tego zażąda. Jednostka taka jest umarzana i nie może być powtórnie sprzedana. Uczestnik funduszu otwartego nie może zbyć jednostki na rzecz osób trzecich.

W myśl obowiązującego prawa jednostka uczestnictwa w otwartym funduszu inwestycyjnym nie jest papierem wartościowym, dlatego nie może być przedmiotem obrotu na giełdzie.

Ryzyka:

- **Ryzyko selekcji instrumentów finansowych**

Zarządzający funduszem może podjąć błędne decyzje co do selekcji papierów wartościowych do portfela inwestycyjnego funduszu w wyniku czego inwestor może ponieść straty. Ryzyko selekcji instrumentów finansowych ograniczane jest poprzez dywersyfikację portfela inwestycyjnego.

- **Ryzyko inwestycyjne**

Możliwe wahania wartości jednostek uczestnictwa. Wycena jednostek może okresowo w trakcie trwania inwestycji maleć. Im dłuższy horyzont inwestycji, tym mniejsze ryzyko.

I.9. CERTFIKATY INWESTYCYJNE

Charakterystyka:

Certyfikaty inwestycyjne, to papiery wartościowe emitowane przez zamknięte fundusze inwestycyjne. Są one papierami wartościowymi na okaziciela, dlatego mogą być notowane na giełdzie. Tak jak inne papiery wartościowe notowane na giełdzie podlegają codziennej wycenie rynkowej na sesjach giełdowych. Innym rodzajem wyceny certyfikatów inwestycyjnych jest ta, której cyklicznie dokonuje ich emitent. Wycena dokonywana jest z częstotliwością określoną w statucie, lecz nie rzadziej niż raz na 3 miesiące. Wynika ona z oszacowania wartości instrumentów finansowych, w które zainwestował fundusz.

Celem funduszy inwestycyjnych jest jak najkorzystniejsze lokowanie, przede wszystkim w papiery wartościowe, środków wpłaconych przez uczestników funduszu.

Ryzyka:

Certyfikaty inwestycyjne charakteryzują się wszystkimi czynnikami ryzyka związanymi z jednostkami uczestnictwa. Za sprawą szerszych możliwości inwestycyjnych fundusze inwestycyjne zamknięte i związane z nimi certyfikaty inwestycyjne mogą być bardziej ryzykowne w porównaniu do funduszy otwartych.

Fundusze inwestycyjne zamknięte są zobligowane do zdecydowanie rzadszych wycen aktywów w porównaniu do funduszy otwartych.

Cena rynkowa certyfikatów inwestycyjnych może odchyłać się od ich wartości.

Dodatkowym czynnikiem ryzyka może być płynność uniemożliwiająca otwarcie lub zamknięcie pozycji w danej chwili, ponieważ w przypadku niektórych certyfikatów inwestycyjnych płynność jest bardzo niska.

I.10. PRODUKTY STRUKTURYZOWANE

Charakterystyka:

Produkty strukturyzowane to instrumenty finansowe, których cena jest uzależniona od wartości określonego wskaźnika rynkowego (np. kursu akcji lub koszyków akcji, wartości indeksów giełdowych, kursów walut). Są emitowane przez instytucje finansowe, najczęściej banki lub domy maklerskie. Emitent produktu strukturyzowanego zobowiązuje się w stosunku do nabywcy (inwestora), że w terminie wykupu instrumentu wypłaci mu kwotę rozliczenia kalkulowaną wg określonego wzoru. Formuła określająca zasady wypłaty ułatwia posiadaczom takich instrumentów śledzenie bieżącej wartości danego instrumentu.

W zależności od konstrukcji instrumentu możemy wyróżnić dwa podstawowe rodzaje produktów strukturyzowanych:

1. Produkty gwarantujące ochronę kapitału - bardzo bezpieczne, dają inwestorowi określony udział w zyskach, jakie generuje wbudowany w produkt wskaźnik rynkowy i jednocześnie 100-procentową gwarancję zwrotu zainwestowanego kapitału (inwestor nie poniesie straty).
2. Produkty nie gwarantujące pełnej ochrony kapitału - instrumenty bardziej ryzykowne, gdyż większy jest udział inwestora zarówno w zyskach, jak i w stratach generowanych przez produkt wbudowany (niemniej inwestor ma szansę na duży zarobek).

Ryzyka:

Strategie podmiotów emitujących produkty strukturyzowane, niegwarantujące ochrony kapitału zakładają zaangażowanie w bardziej ryzykowne inwestycje. Może to oznaczać dużą zmienność w wycenie produktu strukturyzowanego – inwestor powinien być świadomy możliwości znacznego spadku ceny produktu.

I.11. WARRANTY

W sensie ekonomicznym warrant jest to instrument finansowy, którego cena zależy od ceny lub wartości tzw. instrumentu bazowego. Instrumentem tym może być papier wartościowy, waluta, wskaźnik ekonomiczny (np. indeks, stopa procentowa) lub inna wartość. Z uwagi na powyższe uzależnienie warrant jest określany właśnie jako instrument pochodny lub prawo pochodne.

W sensie formalnoprawnym warrant jest bezwarunkowym i nieodwołalnym zobowiązaniem się jego emitenta do wypłacenia uprawnionym właścicielom warrantów kwoty rozliczenia. W przypadku warrantu kupna jest to dodatnia różnica pomiędzy ceną instrumentu bazowego, a ceną wykonania określoną przez emitenta. W przypadku warrantu sprzedaży kwotą rozliczenia jest dodatnia różnica między ceną wykonania, a ceną instrumentu bazowego. Wykonanie zobowiązania emitenta może polegać nie tylko na przekazaniu pieniędzy, lecz również na dostawie (tj. odpowiednio - sprzedaży lub kupnie) instrumentu bazowego po ustalonej cenie wykonania. O ile jednak w pierwszym przypadku instrumentem bazowym może być w zasadzie każda wartość (np. indeks), w drugim wyłącznie to, co może być przedmiotem obrotu (indeks już nie, ale akcja firmy „X” tak).

Kraków, dnia _____

(Imię i Nazwisko Klienta)

(podpis Klienta)